

ותוך י"ב חודש מותר לו להשתתף בסעודת סיום יא).

ו. מנהג חסידים להדר לעשות סיום כדי לאכול בסעודת מצוה בשר ויין יב), וי"א דאינו רשאי למהר או לאחר הלימוד רק אם נזדמן

אגודת חכמים
166335

באבל יכול לעשות יו"ט כדי שישמח המסיים וממילא יוכל לאכול עי"ז, וכ"כ שו"ת הלל אומר או"ח סי' רמ"ח.

יא) דג"מ יו"ד סי' שצ"א, עפ"י ש"ך יו"ד סי' רמ"ו סקכ"ז בשם שו"ת מהר"ם מינץ סי' קי"ז, וכ"כ דברי שאול יוסף דעת יו"ד סי' שצ"ט ושו"ת מהרא"ש (האלפרין) סי' מ"ח. דאבל תוך יב"ח רשאי לילך לסיום הש"ס דעבידנא יומא טבא לרבנן עיי"ש באריכות,

יב) סידור יעב"ץ, פתחי עולם סקמ"ה וכה"ח ס"ק קס"א, וכ"כ בשו"ת טיאה ווייל סי' ל"ח גבי תענית בכורים שיתחיל המסכתא זמן מה קודם ער"פ כל יום איזה דפין עד שישלימונו בער"פ, ואע"ג דמכוין לכך נראה דשרי. וכן עשו אמו"ה הגאון מהר"י אייבשיטץ נר"ו בשבוע שחל בו ת"ב שלמד מסכת תענית במתכוין באיזה שעות ואח"כ היה סועד בבשר ויין ואני הייתי מן הקרואים. שוב מצאתי בספר אליהו זוטא סי' תקנ"א וז"ל ומזה תלמד נמי לסיום מסכתא שאם לא נזדמן בלימודו הסיום לא ימהר או יאחר, ואם לא היה עושה סעודה בשאר ימים אפשר דלא יעשה נמי עתה אבל כשנזדמן כראוי מותרין עכ"ל. והעולם לא נהגו כדבריו, עכ"ד. וכ"כ בשו"ת משנה שכיר ח"ב סי' קמ"ד בשם הגאון רבי מנחם כ"ץ ז"ל דמותר למהר כדי לעשות סיום בימים אלו,

וכ"כ בספר שלחן מלכים (לאנדא) בפתיחה לה' תפילין אות ט"ו בשם רבו הגה"ק בעל קדושת יו"ט מסיגוט, שהמנהג בחודש אב מסיימין מסכתא ועושין סעודה בבשר ויין, שחובה עלינו לעשות פועל דמיוני על לעתיד שימים אלו יתהפכו לששון ולשמחה עיי"ש, וראה בספר דברות חיים מנהגי הרה"ק מראדישיץ זי"ע עמוד ע"ח שמנהגו בכל שנה בה' באב עשה סיום מסכתא ואכל סעודה של בשר ויין עם תלמידיו, עיי"ש שסיפר בכל שנה מעשה נפלאה מוסב בעבודת השם.

וכ"כ מנהג אלק אות ק"ס שמנהג לעשות סיום מסכתא ולאכול אז בשר, וכן מנהג גור לעשות סיומי מסכת ולאכול בשר ויין שהלימוד נחשב כאילו הקריבו קרבנות, כמ"ש חז"ל במנחות דף ק"י ע"א כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, והמשקין שבסעודה נחשב כנסכים.

וכן נהג הגה"ק מצאנו בעלזא ושינאווע זצ"ל, וכ"כ בדרכי חיים ושלום אות תרס"ז. וכ"כ בקובץ האוהל (מנ"א תשי"ח) שהעיד הגאון מו"ה אברהם סופר ז"ל וז"ל ודכירנא מעשה רב בילדותי בבית אאמו"ר הגה"צ מוה"ר שמעון סופר זצ"ל אבדק"ק ערלוי, שנהגו ללמוד מסכת ובכוונה תחילה השארנו את סוף המסכת לימים שבין ר"ח לת"ב עכ"ל. וראיתי מכתב שכתב מרן הגה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע "שאכלנו בשר להראות חביבות התורה", וכדאי לציין שבסוף סה"ק אור לשמים יש דרוש מה שאמר בסיום מסכת ברכות בימים שבין ר"ח לת"ב עיי"ש.

וראה במשכנות הרועים (בויאן ירושלים תשמ"ד) עמוד תנ"ב בענין אכילת בשר בט' ימים על סיום, וראה בבית צדיקים מערכת א' שהעולם נוהגים לעשות סיום מר"ח עד ת"ב. וכ"ק אדמו"ר רבי מרדכי שלמה מבויאן ז"ל נהג לסיים מס' מכות, וכן נהג אביו הרה"ק בעל פחד יצחק ז"ל, שבסיום נזכר "עקיבא נחמתני".

וכ"כ כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל, המנהג לערוך סיומים למסכתות הש"ס בכל יום מתשעת הימים מראש חודש עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובת"ב, באופן המותר על פי שולחן ערוך. ומהטעמים בדבר כיון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בענינים טובים ושמחים, ועל ידי זה לגלות את הטוב הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו, להעיר גם מהפתגם הידוע בפירוש דברי חז"ל משנכנס אב ממעטין בשמחה, שמעוטין הענינים הבלתי רצויים דתשעת הימים בשמחה, על ידי ההוספה בשמחה, באופן המותר על פי שולחן ערוך, כמובן. ומה טוב ברוב עם הדרת מלך, לשתף עוד כמה וכמה מישראל מטעם אהבת ישראל ואחדות ישראל בשמחה. גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת. ולהוסיף שכדאי ונכון לערוך סיומים על מסכתות כאלה שסיומן בענינים שקל לאמרם ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט

בלימודו הסיום יעשנה בבשר ויין (ג).

ז. נכון שלא לעשות סיום מסכתא מז' באב ואילך (ד).

שבפשוטים, ולדוגמא **מסכת תמיד** (**מסכת** הכי קטנה שמונה דפים בלבד), שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר שסיומה השיר שהיו הלויים אומרים במקדש, וכן הסיום דכל בניך לימודי ה' בארבעה המסכתות ברכות נזיר יבמות כריתות ראשי תיבות בניך. שבסיום דברים אלו יכולים לשתף גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו כשחוזרים לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו סיום, שהרי זכין לאדם שלא בפניו. מי שיכול יסיים בעצמו, אם לאו ישתתף לפחות במעמד סיום של אחרים, ומה טוב שיהיה במעמד עשרה מישראל עכ"ד.

וראה בדברי יחזקאל שהביא שהגה"ק משינאווא זצ"ל ציוה בסיום בימים אלו שיביאו גם דגים לשלחן, דסעודה בלא דגים אין נקראת סעודת מצוה. וכ"כ בשו"ת משנה שכיר ח"ג או"ח סי' י"ח שכן הקפיד הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע. ומנהג חב"ד ונדבורנא להדר לעשות סיומים בכל יום אך בלי בשר ויין. וכ"כ בערכי יהושע (מנהג מאניסטרשיצ'ע) אות קס"ח שלא אכל בשר אף בסיום מסכתא.

(ג) א"ר סקכ"ו, בה"ט סקל"ג, חיי"א כלל קל"ג סט"ז והובא במ"ב סקע"ג, וכ"כ בשו"ת חסד לאברהם קמא סי' נ"ו. וכ"כ ערוה"ש סכ"ח והוסיף ואנחנו לא נהגו בסיום ואפי' כשיארע סיום אנו מניחין הסיום עד אחר ת"ב כדי שיוכל לשמוח בשמחת הסיום לכבוד התורה כראוי.

(ד) שו"ת דברי יציב סי' רל"ח שכן מנהג צאנז, וכן קבלתי ממורי הוראות שנלמד ממג"א סי' תקנ"ד סק"ט וחיי"א כלל קל"ג סט"ז שיוולדת נכון שתימנע מבשר ויין מז' באב ואילך, מפני שבאותו היום נכנסו העכו"ם להיכל, וראה בדרכי חיים ושלום אות תרס"ז שהחמיר שלא לעשות סיום בשבוע שחל בו ת"ב. ועוד נהי שמבואר בשו"ע סי' וקשו"ע סי' קכ"ב ס"ח שמותר לעשות סיום מסכתא אפי' בערב ת"ב קודם חצות היום, אך אפשר